

P O L I T I K A
IZVRŠENJA NALOGA KLIJENTA

Beograd, maj 2012. godine

Na osnovu odredaba člana 169. Zakona o tržištu kapitala ("Sl. glasnik RS" br. 31/2011), i člana 52. Pravilnika o pravilima ponašanja investicionog društva prilikom pružanja usluga, direktor Društva dana 15.05.2012. godine, donosi

POLITIKU IZVRŠENJA NALOGA KLIJENTA

Značenje pojmova

1. Organizator tržišta – lice koje upravlja, odnosno obavlja delatnost u vezi sa funkcionisanjem regulisanog tržišta, a organizator tržišta može biti i samo regulisano tržište

2. Beogradska berza a.d. Beograd – pravno lice koje, na osnovu dozvole Komisije za hartije od vrednosti, upravlja odnosno obavlja delatnost u vezi sa funkcionisanjem regulisanog tržišta i multilateralne trgovačke platforme (MTP)

3. Klijent – pravno ili fizičko lice kojem Društvo pruža investicionu, odnosno dodatnu uslugu, kao i lice koje može postati klijent Društva (potencijalni klijent)

4. Regulisano tržište – multilateralni sistem koji organizuje, odnosno kojim upravlja organizator tržišta i koji omogućava i olakšava spajanje interesa trećih lica za kupovinu i prodaju finansijskih instrumenata u skladu sa njegovim obavezujućim pravilima i na način koji dovodi do zaključenja ugovora u vezi sa finansijskim instrumentima uključenim u trgovanje po njegovim pravilima u sistemu, ima dozvolu i redovno posluje u skladu sa Zakonom

5. Multilateralna trgovačka platforma (MTP) – multilateralni sistem koji organizuje, odnosno kojom upravlja organizator tržišta ili investiciono društvo i koji omogućava i olakšava spajanje interesa trećih lica za kupovinu i prodaju finansijskih instrumenata u skladu sa njegovim obavezujućim pravilima i na način koji dovodi do zaključenja ugovora, u skladu sa Zakonom

6. OTC tržište – sekundarno tržište za trgovanje finansijskim instrumentima koje ne mora da ima organizatora tržišta i čiji sistem trgovanja, podrazumeva pregovaranje između prodavca i kupca finansijskih instrumenata u cilju zaključenja transakcije

7. Vrste naloga prema:

(1) vrsti transakcije: nalog za kupovinu ili nalog za prodaju finansijskih instrumenata;

(2) ceni:

- *naloga sa limitiranom cenom - naloga koji se izvršava po ceni navedenoj u nalogu ili po ceni koja je za klijenta povoljnija;*
- *tržišni naloga - naloga koji se izvršava po najpovoljnijoj mogućoj cijeni u trenutku pristizanja naloga na tržište;*

(3) vremenu trajanja:

- *dnevni naloga (prestaje da važi na kraju trgovačkog dana na tržištu na kojem je naloga ispostavljen),*
- *naloga do dana (sa rokom trajanja od najduže 90 dana),*
- *naloga do opoziva (mogućnost opoziva za celu ili za neizvršenu količinu koja je predmet kupovine/prodaje finansijskih instrumenata u periodu od 90 dana od dana ispostavljanja naloga).*

Pored osnovnih vrsta naloga iz stava 1. ovog člana, klijenti mogu Društvu ispostavljati i druge vrste naloga sa posebnim uslovima izvršenja predviđene aktima organizatora tržišta kao što su nalozi: sve ili ništa trenutno (fill or kill – FOK), sve ili delimično trenutno (immediate or cancel - IOC), naloga sa skrivenom ukupnom količinom (Iceberg), stop naloga, naloga za blok trgovanje, na otvaranju (at the open – ATO) na zatvaranju (at the close – ATC) i druge vrste naloga

8. Izvršenje naloga za račun klijenta podrazumeva aktivnosti u vezi sa zaključenjem ugovora za kupovinu ili prodaju jednog ili više finansijskih instrumenata za račun klijenta

9. Mesto izvršavanja naloga – regulisano tržište, multilateralna trgovačka platforma (MTP), druga slična tržišta u inostranstvu ili izvan tih tržišta (OTC tržište)

10. Kliring i saldiranje transakcije – postupak utvrđivanja međusobnih obaveza kupca i prodavca finansijskih instrumenata u svrhu razmene finansijskih instrumenata i novca (kliring) i realizacija transakcije kroz završni prenos finansijskih instrumenata i novca između kupca i prodavca (saldiranje)

Član 1.

U cilju pružanja usluge izvršenja naloga za račun klijenta, Društvo ustanovljava i sprovodi mere i sisteme za brzo i efikasno izvršenje naloga klijenta, te se ovim Politikama definišu elementi kojima bi u najvećem mogućem broju slučajeva trebalo da bude postignut najpovoljniji ishod za klijenta, što podrazumeva postupanje Društva sa pažnjom dobrog stručnjaka, a sve saglasno važećim propisima i aktima Društva.

Društvo ne garantuje da će u svakoj situaciji biti u mogućnosti da pruži najpovoljnije izvršenje svakog pojedinog naloga, već da ovom Politikom definiše elemente kojima bi u najvećem broju slučajeva trebao biti postignut najbolji mogući efekat po klijenta.

Član 2.

Radi izvršenja naloga klijenta, Društvo postupa prema obavezujućim merama, i to:

1. informacije iz naloga klijenta koji treba da bude izvršen za račun klijenta, odmah i tačno unosi u Knjigu naloga,
2. odmah izvršava slične naloge klijenata u skladu sa vremenom kada je primilo naloge, osim ukoliko uslovi koji preovlađuju na tržištu ili karakteristike naloga to onemogućavaju ili interesi klijenata nalažu drugačije postupanje,
3. odmah i tačno razvrstava naloge izvršene za račun klijenata,
4. preuzima sve neophodne aktivnosti potrebne radi obezbeđenja da svi finansijski instrumenti ili novčana sredstva klijenta primljena prilikom saldiranja obaveza po osnovu izvršenog naloga, budu blagovremeno i uredno prebačeni na račun odgovarajućeg klijenta,
5. obaveštava klijenta o svim značajnim poteškoćama u vezi sa izvršenjem naloga, odmah po saznanju istih.

Član 3.

Pre izvršenja naloga, Društvo je dužno da klijente:

- upozna sa politikom izvršenja naloga, kao i sa svim značajnim promenama u vezi sa načinom ili politikama izvršenja naloga,
- upozna sa mogućnostima koje su predviđene politikom za izvršenje naloga,
- upozori da njihovi nalozi mogu biti izvršeni na regulisanom tržištu, odnosno MTP, kao i van regulisanog tržišta, odnosno OTC.

Član 4.

Društvo je dužno da preuzme sve razumne korake za postizanje najpovoljnijeg ishoda pri izvršavanju naloga klijenta. Društvo će postupajući s pažnjom dobrog stručnjaka, prema vlastitoj oceni, odrediti faktore koji će omogućiti postizanje najpovoljnijeg ishoda pri izvršavanju naloga.

Politika izvršavanja naloga u svrhu postizanja najpovoljnijeg ishoda za klijenta, sprovodi se uzimanjem u obzir sledećih faktora relevantnih za izvršenje naloga klijenta:

1. cene finansijskog instrumenta;
2. troškova, brzine i mogućnosti izvršenja;
3. troškova, brzine i verovatnoće saldiranja;
4. veličine, vrste i prirode naloga;
5. svih drugih okolnosti relevantnih za izvršenje naloga.

Značaj faktora relevantnih za izvršenje naloga klijenta iz prethodnog stava, Društvo utvrđuje uzimanjem u obzir sledećih kriterijuma:

1. karakteristike klijenta, uključujući i njegovo razvrstavanje na profesionalnog i malog klijenta;
2. karakteristike naloga klijenta;
3. karakteristike finansijskog instrumenta na koji se nalog odnosi;
4. karakteristike mesta trgovanja na kojima se nalog može izvršiti.

Izvršenje naloga malog klijenta

Član 5.

Upoznavanje malog klijenta sa politikom izvršenja naloga obavezno je u pisanom obliku ili drugom trajnom mediju ako je ta opcija predviđena ugovorom sa klijentom.

Izvršenje naloga malog klijenta radi postizanja najpovoljnijeg ishoda, Društvo utvrđuje u odnosu na ukupne troškove transakcije, koji obuhvataju:

1. cenu finansijskog instrumenta;
2. sve troškove direktno povezane sa izvršenjem naloga koje snosi klijent, koji uključuju provizije, odnosno naknade:
 - mesta trgovanja,
 - za kliring i saldiranje transakcije,
 - investicionog društva,
 - koje se plaćaju trećim licima koja su uključena u izvršenje naloga.

Mesto trgovanja

Član 6.

Mesta izvršavanja naloga mogu biti regulisano tržište, odnosno MTP, i van regulisanog tržišta (OTC) .

Društvo će pri pružanju usluge izvršavanja naloga u ime i za račun klijenta odabrati mesto izvršenja koje omogućava postizanje najpovoljnijeg ishoda za klijenta. U postupku procene mesta trgovanja Društvo uzima u obzir svoje provizije i naknade izvršenja naloga na svakom od tih mogućih mesta trgovanja, na način da Društvo neće utvrđivati i naplaćivati svoje provizije i naknade tako da dovede do neopravdane nejednakosti između mesta trgovanja na kojima se nalog može izvršiti.

Nalog sa posebnim uputstvom

Član 7.

U slučaju da Društvo primi nalog klijenta sa posebnim uputstvima za njegovo izvršenje, dužno je da izvršenju naloga pristupi na način da uputstva klijenta budu u potpunosti ispoštovana.

Ukoliko je Društvo primilo nalog sa posebnim uputstvom malog klijenta, obavezno je da klijenta upozori da će nalog biti izvršen saglasno uputstvima koje je dao, a ne u skladu sa politikama društva u vezi sa izvršenjem naloga pod najpovoljnijim uslovima.

Posebno uputstvo klijenta iz stava 1. i 2. ovog člana, obuhvata faktore relevantne za izvršenje naloga, koji oneomogućavaju Društvo da primenjuje politiku izvršenja naloga pod najpovoljnijim uslovima.

Izvršenjem naloga prema izričitim uputstvima klijenta smatra se da je Društvo ispunilo svoju obavezu postizanja najpovoljnijeg ishoda, i ako ishod izvršavanja takvog naloga ne mora biti i najpovoljniji za klijenta.

Izvršenje naloga sa limitom

Član 8.

Nalog klijenta sa limitom za kupovinu ili prodaju finansijskih instrumenata koji su uključeni u trgovanje na regulisanom tržištu, odnosno MTP, Društvo je dužno da izvrši odmah, po prihvatanju izvršenja naloga.

Ukoliko se nalog klijenta sa limitom ne može odmah izvršiti, Društvo je dužno da nalog izvrši u najkraćem roku, preduzimajući za to potrebne mere, tako da nalog postane lako dostupan ostalim učesnicima na tržištu.

Mere iz stava 2. ovog člana podrazumevaju:

1. prosleđivanje naloga sa limitom na regulisano tržište, odnosno MTP koji ima sistem trgovanja koji se zasniva na knjizi naloga, i
2. objavljivanje naloga odmah, a izvršenje čim to tržišni uslovi dozvole, što pretpostavlja preduzimanje mera:
 - neophodnih za obezbeđivanje pouzdanosti informacija koje se objavljuju i njihov stalan nadzor kako bi se, odmah nakon što se uoče, korigovale eventualne greške,
 - koje olakšaju konsolidaciju informacija sa istovetnim informacijama iz drugih izvora,
 - koje omogućavaju dostupnost informacija javnosti pod jednakim uslovima na komercijalnoj osnovi uz prihvatljiv trošak.

Obaveza objavljivanja naloga sa limitom iz stava 3. tačka 2. ovog člana, ne postoji kada nalog prelazi uobičajenu veličinu tržišta utvrđenu pravilima regulisanog tržišta, odnosno MTP, pa se smatra da je Društvo ispunilo svoju obavezu izvršenjem mere iz stava 3. tačka 1. ovog člana.

Pridruživanje naloga

Član 9.

Društvo može prihvaćeni nalog za kupovinu ili prodaju finansijskih instrumenata istog izdavaoca s istim uslovima da izvrši pridruživanjem drugom prihvaćenom nalogu, ako takvo zajedničko izvršenje ne umanjuje mogućnost izvršavanja naloga, a sve na način i pod uslovima utvrđenim aktima Komisije za hartije od vrednosti.

Društvo može prihvaćeni nalog klijenta da izvrši pridruživanjem drugom prihvaćenom nalogu klijenta, samo ukoliko:

1. ima efikasne politike za razvrstavanje naloga, kojima se dovoljno precizno uređuje korektno pridruživanje i razvrstavanje naloga, što posebno uključuje:
 - način na koji količina i cena navedene u nalogu utiču na razvrstavanje i
 - način postupanja sa delimično izvršenim nalogima;
2. da postoji mala verovatnoća da će pridruživanje naloga štetiti interesima bilo kojeg klijenta čiji se nalog pridružuje;
3. upozori svakog klijenta, čiji se nalozi pridružuju, da bi pridruživanje naloga moglo štetiti interesima klijenta u odnosu na pojedinačni nalog.

Član 10.

U sprovođenju politike pridruživanja i razvrstavanja naloga klijenata Društvo obezbeđuje:

- saglasnost klijenta da se njegov nalog može izvršiti pridruživanjem nalogima drugih klijenata koja je sadržana u ugovoru sa klijentom ili u nalogu klijenta za svaku pojedinačnu transakciju;
- pridruživanje naloga klijenata za kupovnu ili prodaju finansijskih instrumenata istog izdavaoca sa istim uslovima (vrsta naloga, cena), tako da Društvo njihove naloge izlaže na tržište kao jedan nalog (zbirni nalog);
- da se pridruživanjem naloga klijenata u zbirni nalog ne umanjuje mogućnost izvršavanja naloga;
- razvrstavanje delimično izvršenog zbirnog naloga proporcionalno na klijente, srazmerno učešću količine njihovih finansijskih instrumenata u zbirnom nalogu.

Pružanje podataka o politici izvršenja naloga i saglasnost klijenta

Član 11.

Društvo je dužno da upozna Klijenta s Politikom izvršavanja naloga pre pružanja investicionih usluga i aktivnosti i da zatražiti od Klijenta njegovu saglasnost na ovu Politiku.

Društvo je obavezno da od klijenta dobije saglasnost, u pisanom obliku, na ustanovljenu politiku izvršenja naloga.

Saglasnost klijenta na izvršenja naloga van regulisanog tržišta, odnosno MTP, može biti i sastavni deo ugovora sa klijentom.

Društvo je dužno da klijentima, na njihov zahtev, dokaže da je njihove naloge izvršilo u skladu sa svojom politikom o izvršenju naloga.

Ukoliko Društvo iz objektivnih razloga nije bilo u mogućnosti pribaviti prethodnu saglasnost klijenta na Politiku izvršavanja naloga ili klijent izricito ili svojim ponašanjem odbija da da svoju saglasnost, Društvo je ovlašćeno da ne prihvati nalog odnosno njegovo izvršenje, o čemu će klijenta odmah obavestiti uz jasno navođenje razloga odbijanja naloga.

Opšta pravila i načela

Član 12.

Zaposleni u Društvu u obavljanju svog posla moraju postupati sa pažnjom dobrog privrednika i stručnjaka.

Zaposleni Društva dužni su da sve klijente tretiraju na isti način.

Zaposleni Društva su dužni da prilikom obavljanja posla za klijenta vode računa i štite interese klijenta.

Društvo i zaposleni u Društvu moraju svoj odnos sa klijentom da zasnivaju na međusobnom poštovanju i poverenju.

Podaci o klijentima Društva se smatraju poslovnom tajnom i poverljivom informacijom, te ih Društvo može saopštavati i dati na uvid u skladu sa važećim propisima.

Završne odredbe

Član 13.

Politika izvršavanja naloga mora biti efikasna.

Društvo je dužno da redovno vrši procenu rezultata politike izvršenja naloga, kao i da li se postojećom politikom postižu najbolji mogući efekti za klijente.

Procena rezultata izvršenja naloga posebno obuhvata procenu da li se na mestima izvršenja naloga postižu najbolji mogući efekti za klijente.

Ukoliko Društvo identifikuje i otkrije nedostatke u kriterijumima utvrđivanja značaja faktora politike, dužno je da blagovremeno sprovede izmene postojeće politike.

Društvo je dužno da izvrši izmenu postojeće politike izvršenja naloga i kada dodje do promena koje imaju uticaj na mogućnosti Društva da u kontinuitetu postiže najpovoljniji mogući efekat za klijente.

O svakoj promeni Politike ili mera izvršavanja naloga, Društvo će odmah obavestiti Klijenta.

Član 14.

Radno vreme Beogradske berze a.d. Beograd – organizatora regulisanog tržišta i MTP je svakog radnog dana, od 08:00 do 16:00 časova.

Pravila poslovanja Beogradske berze a.d. Beograd i Kalendar berzanskih sastanaka klijenti mogu preuzeti na internet stranici: www.belex.rs.

Član 15.

Ova Politika je sastavni deo Pravila i procedura poslovanja Društva i stupa na snagu osmog dana od dana objave na internet stranici Društva.

Ova Politika se objavljuje narednog radnog dana od dana prijema saglasnosti Komisije za hartije od vrednosti na Pravila poslovanja i procedure Društva.

Direktor

Prof. dr Zoran Đerković